KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

KIYI

BU SAYIDA: Rasim Şimşek • Nuri Aksakal • M.Reşat Sümerkan • M.Özer Cıravoğlu • Gündoğdu Sanmer • Coşkun Kulaksızoğlu • Seval Esaslı • Ahmet İnce • İbrahim Yıldız • Ahmet Özer • İlhan Demiraslan • Orhan Peker • Tümerkan İbiş • Dilber Saka • Şekip İskender • M.Mahzun Doğan • İsmail Gençtürk • Hasan Hüsnü • Mahmut Çakar • Haşim Şahin

YIL:1 • SAYI:2 • MAYIS 1986 • 200.- TL.

KIYI'dan

• *KIYI'nın ilk sayısı, beklenenin üstünde ilgi gördü. Sanatseverliğin bir göstergesi olan bu durum, bizi mutlu ettiği gibi, yüreklendirdi de. Bundan böyle KIYI'nın sanat düzeyini yükseltmek, onu okura, giderek daha doyurucu bir içerikle sunmak başlıca amacımız olacaktır.*

• *Bu yıl, uluslararası BARIŞ YILI. Ama biz, savaşan bir dünyada, barış'ın özlemi içindeyiz. Bütün insanlar, savaşın, doğrudan ya da dolaylı olarak etkisinde. Kimi ölüyor, kimi yaralanıp sakat kalıyor.. Kimi de korku ve bunalım içinde...*

''Mardin-Münih Hattı''nın sevimli Petra'sı, ''Ben insanları seviyorum.'' diyor. Babası Helmut ise, ''Sen, bir Alman'sın; bir Alman, ancak Almanları sever'' diye diretiyor.. Sonunda, Petra'nın, Mustafa'yla kurduğu mutlu yuva dağılıyor. Daha önemlisi, insanlık düşmanı Helmut, aşağılık düşüncelerivle, altın saçlı iki çocuğu zehirlemeye başlıyor...

Helmut'un sözleri, bize, F.H Dağlarca'nın, Batı Acısı'ndaki ''Ben Almanları severim/ Almanlar makinaları sever.'' dizelerini anımsattı. Yarattığı teknolojik dünyanın tutsağı durumuna gelen Batılı insanda, zamanla yalnız kendini sever olmanın çirkinliği bu..

''O bir film, bunlarsa ozanca düşünceler'' demeyiniz. Yeryüzünde nice Helmut'lar var. Çeşitli ülkelerde ''yabancı düşmanlığı'' yerden mi bitiyor, sanıyorsunuz? Helmut'ların, ''sevgi''nin yerine ''kin''i, ''nefret''i büyüten insanların işi bu... Kuşkusuz, daha temeldeki neden, çarpık eğitimdir. Sorunun ana kaynağı, burdadır. Bunu önlemek için, ülkeler, ulusal eğitim programlarında, düşmanca duygular aşılayabilecek konulara yer vermemelidir. Yoksa, Helmut'ların sayısı daha da artar ve barış umutları tümüyle suya düşer.

Barış açısından üzerinde durulmaya değer bir olgu daha var: Birkaç yıldır ''Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı''mızı, çeşitli ülkelerden konuk çocuklarla birlikte, ''Uluslararası Şenlik'' biçiminde kutlamaktayız. Bu yeni oluşum, bizim ''ulusal'' bayramımıza giderek ''evrensel'' bir boyut kazandıracağa benziyor... Bu, ilginç bir gelişmedir.

Dünyanın çeşitli ülkelerinden dinleri, dilleri, töreleri, dünya görüşleri ayrı ama yürekleri bir olan çocuklar, Atatürk Türkiye'sinde biraraya gelerek dostça, kardeşçe sevinçten uçarcasına coşup oynayarak eğleniyorlar. Dünya çocuklarının sevgide böylesine kaynaşmış olması, birbirine uzak düşen büyükler için ne güzel bir ders! Şimdiye dek biraraya gelemeyen uluslar, belki bundan böyle, bir bayram sevincinde el ele veren bu çocukların varlığında birleşip kaynaşabilirler. Ancak bu gelişmeyle, bir gün barış ortamının kurulabileceğine inanılabilir

Gerçekten çocuklar-arası ilişkilerden aileler-arası ilişkilere doğru genişleyen, buradan da uluslararası ilişkilere yansıyacak olan 23 Nisan Çocuk Şenliği'', barış konusunda umut verici görünümler sergilemektedir. Dileriz, bugün dünyayı yönetenlerin bir türlü uygulayamadıkları, Atatürk'ün ''yurtta barış dünyada barış'' ilkesi, bu yoldan gerçekleşir de insanlığın yüzü güler...

Çağımızın ileri uygarlığını yaratan insanlık, bu uygarlığın sağladığı geniş olanaklardan herkesin hakça yararlanabileceği barış ortamını kurmayı da başarmalıdır.

• *Bu sayıda, Ressam Orhan Peker'in özel Mektuplarıyla yaşamöyküsüne yer veriliyor. Sanatçının dostlarından sağlanıp ilk kez Kıyı'da yayımlanan ve önemli sanat görüşlerine de yer veren bu mektupların, ilginç bulunacağını umuyoruz.*

Saygılarımızla.

kıyı

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Adına

M.Naci ÖZKAN

Yazı İşleri Müdürü ***Osman D.PİYALE***

Yayın Yönetmeni ***Mahmut ÇAKAR***

Abone Koşulları ***1 Yıllık 2.400.-TL.***

Yazışma Adresi ***P.K.183-TRABZON***

Fiyatı:200.-TL **(KDV Dahil)** ***AYLIK DERGİ***

Kapak Kolaj ***Tayfun PİRSELİMOĞLU***

Dizgi Baskı: *Kuzey Gazetecilik Mat.ve Ambalaj San.A.Ş. Gazipaşa Cad.No.23 Tel:19191 61200 TRABZON*

EVRENSEL BARIŞ İÇİN

Rasim ŞİMŞEK

Yeryüzünün dört bir yanında sıcak/ soğuk savaşlar sürüp giderken "evrensel barış"tan söz etmek aşırı iyimserlik olacak biliyorum. Yine de bu konuya eğilmek, evrensel boyutlarda gerçek bir barışın hangi değerler üzerine kurulabileceğini araştırmak gereğini duyuyorum. Çünkü, insanları korku içinde yaşamaktan kurtaracak çözümlere ulaşmak için, bu konuyu sürekli gündemde tutmak da bir görevdir.

Bilge düşünür Russel, "İnsanların hayatını herhangi yoldan düzeltmek işinde, insan yaradılışının özünü anlamak temel olmalıdır." der. Bilimin bugüne dek ortaya koyduklarıyla, insan yaradılışının özünü yeterince bilemiyorsak da, bin yıllara varan deneyim birikimine dayanarak, konuya bu açıdan yaklaşmakta yarar var. Çünkü "barış"ı gerekli kılan, "savaş"tır. Eğer savaş olmasaydı, savaşın yol açtığı büyük acılar yaşanmasaydı, barışa böylesine içten gerek duyulmazdı.

Savaşın nedenlerine gelince; bunu, ünlü bilgin Einstein'in dediği gibi, "insan tablatının derinliklerinde aramak gerekir". Gerçekten, bireysel kavgalardan ülkeler arasındaki savaşlara dek tüm çatışmaların temelinde, insanın "elde etme/üstün gelme" tutkusu yatar. İnsanın içindeki "yaban"ı besleyip büyüten, onu uzlaşmaz tutumlara iten bencil duyguların kaynağı bu ilkel tutkudur. Bunun karşısında, kendiliğinden, "yitirileni yeniden ele geçirme" tutkusu oluşmakta, böylece "çatışma" kaçınılmaz olmakta, savaş başlamaktadır.

Konuyu böyle alınca, savaşın, uluslarüstü örgütlerle denetim altına alınabileceğini düşüneniere katılmak güç olacaktır. Yaşanılan acı gerçekler, denetimin, belirli koşullarda geçici yararlar sağlasa da, kalıcı çözüm olmadığını göstermektedir. Çünkü denetim örgütleri, uluslarüstü de olsa, gizli silâh üretimini denetleyememekte, sonuçta, "Hazır ol cenge ister isen sulh ü salâh" anlayışı geçerli olmakta, bu da gerilimi artırmaktadır.

Böylesi bir tutum, uluslararasında güven sağlamak şöyle dursun, güvensizliğin artmasına yol açmaz mı? Kuşkusuz her ülke, toprak bütünlüğüne saygı gösterilmesini ister. Ama bu, savaşa sürekli gerekçe olmalıdır. Çünkü ülke ya da bölge çıkarları savaşa gerekçe olduğu sürece gerçek anlamda barış kurulamaz. Savaşın yol açtığı büyük acıları tümüyle ortadan kaldırabilmek için daha köklü önlemler üzerinde düşünmek ve barışı, tüm insanlığın üzerinde birleşebileceği evrensel değerlere dayandırmak gerekir.

Savaşın yaptığı yıkımları bütün gerçekliği ile yaşayıp görmüş olan Atatürk, evrensel barışa giden gerçek yolu arayıp bularak, "yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesini getirdi. Büyük kurtarıcı, bu ilkenin gerçekleşmesi için izlenmesi gereken yolu da gösterdi:

"İnsanları mesut edecek yegâne vasıta, onları birbirlerine yaklaştırarak onlara birbirlerini sevdirerek, karşılıklı maddî ve manevî ihtiyaçlarını temine yarayan hareket ve enerjidir.

Cihan sulhü içinde beşeriyetin hakiki saadeti, ancak bu yüksek ideal yolcularının çoğalması ve muvaffak olmasıyla mümkün olacaktır."

İnsanlar, tek tek ya da topluca çalışıp ürettiklerini ancak sevgi ortamında hakça üleşip tüketebilirler. Çünkü sevgi, paylaşıldıkça çoğalan tek değerdir; onun olduğu yerde doyumsuzluk yoktur. Sevgi dışındaysa bölüşülen her şey azalır ve açgözlülük yaratır. Kuşkusuz burada, düşüncenin coşkusuna dayanan bir sevgi sözkonusudur. Bu, özgürlük gibi, toplumsal bir değer olarak geliştirilen sevgidir. Bu tür sevgi, kişiye sorumluluk yükler. Böylece sevmek, hak olmaktan önce, toplumsal bir ödev olur. İnsanlar, birbirini sevmek gereği üzerinde birleşince de çatışmalar/kötülükler son bulur. Fikret, "İnsan melek olsaydı cihan cennet olurdu" der. Yeryüzünün güzelleşmesi, insanın iyileşmesine bağlıdır.

Atatürk'ün barış'la ilgili olarak değindiği sorunlar arasında ekonomik/ toplumsal içerikli olanlar ağırlık taşır. O, sürekli barış için, insanlığın bütününün refahını gerekli görür. Bunun için de kitlelerin durumlarını iyileştirecek uluslararası önlemler ister. Daha önemlisi, her ülkede, yurttaşların, barışçıl amaçlara göre eğitilmesi gereği üzerinde durur:

"Eğer devamlı sulh isteniyorsa, kitlelerin vaziyetlerini iyileştirecek beyneimilel tedbirler alınmalıdır. İnsanlığın heyet-i umumiyesinin refahı, açlık ve tazyikın yerine geçmelidir. Dünya vatandaşları haset, açgözlülük ve kinden uzaklaşacak şekilde terbiye edilmelidir."

Evrensel barış, kuşku yok ki, en sağlam temelini eğitimde bulur. Eğitim, insanın iç varlığına yönelerek, oradaki bencil duyguları bastırıp özgeci bir yapı oluşturmalı. Ancak böylece kişi, kendi iç kargaşasından kurtulup iyi'nin, güzel'in, doğru'nun erdemine varır. Bu erdemlerle donanan kimseler ise, başkalarına ulaşmakta güçlük çekmezler.

Gerçekten kişi, insanlığı ancak kendi iç varlığında tanıyıp yargılayabilir; ak'la kara'yı ancak burada ayırdedebilir. Bir şiirinde, "Cümleler doğrudur sen doğru isen1Doğruluk bulunmaz sen eğri isen" diyen Yunus Emre, bir başka şiirinde de, "Sen sana ne sanırsan ayruğa da anı san" diye söyler. Kendin'den yola çıkıp da varlığını aşabilen kimse, sevginin kapılarını insanlara açmakta gecikmez. Bu sevgi ile karşılıklı anlayış, saygı, hoşgörü, güven ortamı kurulmuş olur. Çıkar çatışmasının, kaygının bulunmadığı böyle bir ortamda da kolayca mutlu olunabilir.

Bir de şu var: İnsanların çoğu duymasa da yaşamak güzeldir, şiir doludur. Bu güzelliği, bu şiiri duymayanlara duyurmak gerekir. Yaşamanın sonsuz güzelliği karşısında insanın çirkinliği büyük bir çelişki. Dağlarca'nın, "Neden herkes güzel olmaz,/Yaşamak bu kadar güzelken?" diye ünlemesi bundan. Yaşamın şiirini duyan insan, bir düşünürün dediği gibi, "yaradılışının aşağılık yanlarına bağlı kalmaktan" kurtulup tüm varlığı ile sevgiye yönelir, erdem yoluna girer. Bu yol barışa çıkar.

İnsanlar, en büyük ortak çıkarlarının barış olduğunu, öteki bütün çıkarlarının ancak barış ortamında bir anlam taşıdığını er-geç anlayarak, sevgide birleşmenin yollarını arayıp bulacaklardır. Çünkü birbiriyle anlaşıp kaynaşmış, birbirini sevip sayan, birbirine güven duyan insanların yaşadığı dünya, güzel bir dünyadır. İstenirse bu dünya kolayca kurulabilir. Yeter ki uluslarca genç kuşakların kişiliği sevginin aydınlığında iyi'nin, güzel'in doğru'nun ipliğiyle dokunsun.

Bilimin de sanatın da öğrettiği, öğreteceği budur. Bilge Yunus, yüzyılların ötesinden ne güzel seslenir:

"Gelin tanışık olalım
İşin kolayın kılalım
Sevelim sevilelim
Dünya kimseye kalmaz." ●

ÖNCESİ KAPALI SONRASI AÇIK

-"Ayrı Beraberlikler"in esiniyle-

-Selâm bir kucaklaşmadır arkadaş
Selâmını aldım. Gözlerinden öperim-

Ey bir yıldızın peşisıra sürüklenen hayat
Dağların deliduman burağında mısın şimdi.
Turaçların beslendiği yabansı göllerinize
Ben girmedim. Siz mi getirdiniz bu çaparıları.
Peki kim suladı bu yorgun sürüleri kuzuları meleşen.
Kavlak ağaçların bu uzun yalnızlıklarını
Kim yaşadı kapalı pencerelerin ardında?
Kayağan topraklardan dökülen bu paslı suları
Kim sürdü bu savaklara. Ben hiç içmedim.

/Hayat bir aynadır/diye yazar ya asker defterlerinde
Kendini görürsün orada.. Dökülmüş saçlarını.

Ey hayatımızın doludizgin yağız atları
Söyleyin kim bağladı sizi bu taşlıklara...
Pusatsız ağır zincirlerle ellerimizi
Bataklıklara çakılıp duran gençliğimizi
Üşüyen parmaklarımızdı yüreğimizde sızlayan
Karların altından çıkardığımız soyunuk.
Ateşleri yaktığımız dağbaşları söyleyin
Adı turna mıydı kanatlarımızın.

Dağlar bir orman mıdır yoksa
Bulutları taşıdığımız gözlerimizde.

Sabahın acı kokan çığlıklarıyla
Ne de çabuk boşandı dizginleri atlarımızın.
Kim soldurdu pencere önlerindeki
Çiçekleri. Sobaların sıcaklığını bir kış günü
İşte şimdi önündeyim. Islak bir kokunun ardından.

Sana geldim bir güz günü. Ne de çok özlemişim.
İşte bu yüreğimiz sevgiden arta kalan

Ey yıllardır içine kapanan yüreğim
Karların erime zamanıdır şimdi.
Çarmıha gerdiğim sözleri çıkar gitsin.
Baharı bekleyen bir çiçek gibi.
Sevdiğimiz şairlerin en güzel
Şiirlerini okuyarak koklamalı hayatı

Ey gençliğimin kırağı çalmış akşamları
Ben başlatmadım bu kavgayı. Hadi gel barışalım.
Bir denize varalım haydi.
Yüreklerimizi bölüşelim.
Gözlerimizi koyalım şiirlere
Kitaplara bakalım.

Unuttuğumuz bir şeyler var sanıyorum
Sıcak ekmekleri kokladığımız yıllardan.
/Elinde okunmamış mektuplar/mürekkep izleri/
Bulunan kentin şiirini yazayım.
Buğulu gözlerimize üşüşen akşamları.

- Ey özlemini tükettiğimiz güzellikler-

NURİ AKSAKAL

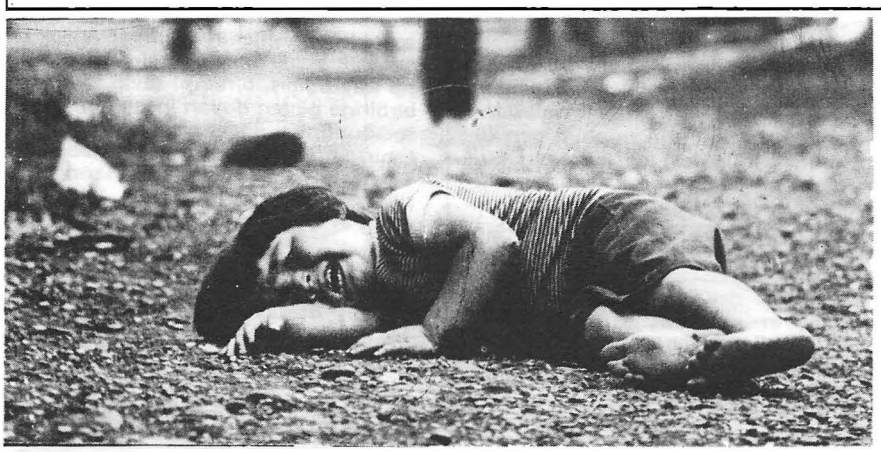

Fotoğraf: M.Reşat Sümerkan

UYUMSUZ

Şu loş sokakta
Yanıyor içim

Kime uğradımsa
Anlıyor bir hiçim

Duysa bilici kuş
Çile tapınağını
Yazıyorum
Uvmuvor kimseve sevişim

M.Özer CIRAVOĞLU

ELLERİM

KONUŞTUKÇA

ellerim konuştukça dönüyor yaprak

çağların yatağında uyuyorum
nöbetçim tavuskuşu/maranta
bekliyorum uygar dönüşünüzü
kuytusunda ormanın

ısırganlar vardı yine dönemeçler
kurallar/eski yasalar/çitler
oysa benim umarsız çocuklarım
toplayacak yemişleri/böğürtlenleri

sürüyorsa yabanılın egemenliği
koynuma girdikçe yasaklanıyor
yaseminse beyaz/gülse kırmızı
komşu yıldızlarını çalsam gecenin
yargılar mıydı bakışlarınız beni
okşasam özgür bir bulutun saçlarını

bırakın somurtkan yüzünü o aklın
sevgi sığınağına götürecek bizi
sıcacık göğsüne dokununca doğanın
çağın güvercinleri öpüşecektir
çiçeğe duracaktır dost yüreğim
ormana eriştiğinde her yaprak

Gündoğdu Sanımer 1986

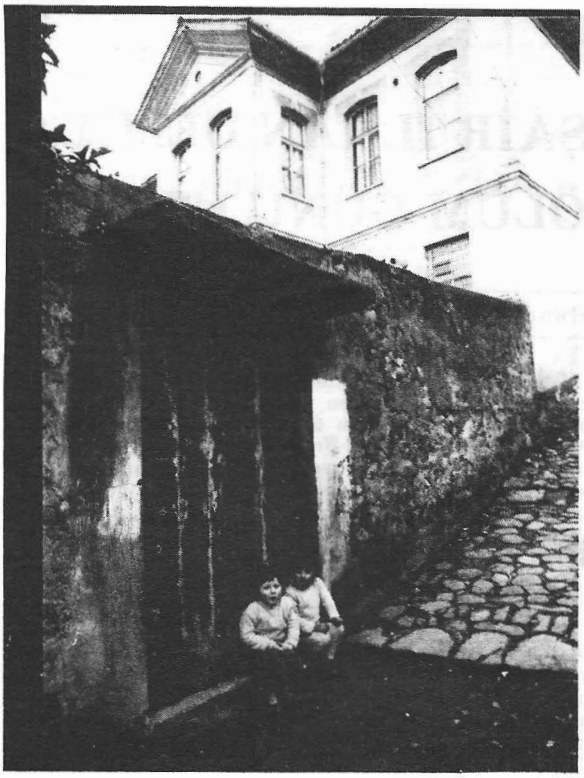

Fotoğraf: Coşkun Kulaksızoğlu

YAZ

Herkesin anımsadığı bir Yaz'ı vardır
Hiç olmazsa bir Yaz, anımsadığı
Düşlerin rengiyle biraz zedeli,

Zaten gerçek nedir ki gerçek nedir ki ve zaten gerçek
Düşünüldükçe özü emilen o saydam yemiş
Yaşandıkça değil, düşünüldükçe

Yaşamak yetmez ki anımsamaya
Bir nişanı olur yaşamışlığın
İşte hepsi odur işte hepsi odur işte hepsi o

Anmayı unuttukça daha belirsiz
Düşlerin rengiyle zedeli biraz

Seval ESASLI

Sevme Zamanı

Sunarken çıplak göğsünü
dudaklara deniz
Uçar sabırsız kuşlar
Koynunda serin özlemlerin

Hazırlan sen de sevgilim
Karşılamaya akıp giden zamanı
Ve susturmaya sesini nefretin.

Kaybolurken ak bakışlarda
karanlık
Bil ki sevme zamanıdır
Kucaklasın yaşamı tutkular.

Ahmet İNCE

GÖZÜN AYAKLARI

geldiniz işte
küçücük bir dünyaya
nereye gideceksiniz
gökten başka

başka kentleri görmeden
gitmeden başka yerlere
ayak bastınız güneşe bile

boşuna 'yakın' demişler
'uzak' demişler boşuna
kimse aldırış etmemiş
gözün ayaklarına

İbrahim YILDIZ

ŞAİR İLHAN DEMİRASLAN'IN ÖLÜM GÜNÜ ÜZERİNE

Dr.İsmet Ordu'ya sevgiyle-

Ahmet ÖZER

İlhan DEMİRASLAN
(1928-25 Kasım 1980)

O tarihlerde gerek Ankara, gerekse de İstanbul'da basın alanmda önemli görevleri bulunan dostlarımdan mektuplar almıştım. Bu mektuplarda söz birliği edilmişçesine İlhan Demiraslan'ın ölüm tarihinin doğru olarak bildirilmesi isteniyordu.

İlhan Demiraslan ne zamen ölmüştü?

Bu kentte-Trabzon'da- yaşayan biri için belki de en kolay yanıt verilmesi gereken bu soru ne yazık ki yaşanılan günlerin insanı sarmaladığı bir ortamda karşılıksız kalıyordu. Zamanın dışına mı taşmıştık? Yoksa sessiz yaşayıp, sessiz ölen bir şair miydi Demiraslan?

Doğrusu yakından tanıdığım bir şair-hekim olan Demiraslan'ın ölüm tarihini, mektuplar aldığım günlere değin çıkan yayın organlarında doğru olarak verilmemesi beni de üzmüştü. Bir çok yayın organı "geçen yıl yitirdiğimiz...", geçtiğimiz aylarda ölen.." "bir süre önce aramızdan ayrılan"... gibi eksik haberlerle ölümüne not düşürdüğü Demiraslan, gerçekten hangi yılın hangi gününde ayrılmıştı aramızdan?

Basın ve yayının eksik bıraktığı bu gerçeği, onu yakından tanıyanla tamamlamayı düşündüm. Son günlerine tanık olanlarla, tabutuna omuz verenler de ne yazık ki "kasım ayının sonlarıydı", "aralık ayının başı da olabilir" gibi belirsiz yanıtlar vermişlerdi. Nasıl olur da uzun bir yaşam dilimini şair hekim olarak bu kentte geçiren, yazınımıza sayısız güzel şiirler veren, Atatürk'ün ölümünün ardından yazılan ve "nasıl söylerim öldüğünü" dizeleriyle başlayan nefis şiirin altına imza atan Demiraslan, daha öldüğü yıllarda böylesine ilgisiz bırakılabilirdi?

Gerek o yıllar, gerekse de bugüne uzanan yıllarda çıkan kimi yayın organlarında, İlhan Demiraslan'ın ölüm tarihine dair verilen tüm bilgiler yanlıştı. Gazete ve dergilerde yayınlanan yanlış tarihlerin hiç olmazsa YILLIK ya da SÖZLÜKlerde yinelenmeyeceğini düşünerek ilk iş olarak Behçet Necatigil'in adını taşıyan "EDEBİYATIMIZDA İSİMLER SÖZLÜĞÜ"ne gözattım. Necatigil'in ölümünden sonra hazırlanan "Demiraslan" bölümünde şairin ölüm tarihi 29 Kasım 1980 günü olarak belirtiliyordu. Bu alanda bir başka yetkin sözlük olan ŞAİR VE YAZARLAR SÖZLÜĞÜnde, Şükran Kurdakul, Demiraslan'ın özgeçmişinde, ölüm tarihi bölümüne 4 Aralık 1980 gününü düşürüyordu. Bir yılın sanat/kültür dökümünü büyük boyutlarda sunan VARLIK YILLIĞInın 1982 basımında 6.12.1980 tarihli Cumhuriyet gazetesinde çıkan ölüm haberi alıntı yapılarak okura duyuruluyordu. NESİN VAKFI EDEBİYAT YILLIĞInm 1981 yılmda çıkan 6. sayısında da Kurdakul'un sözlüğündeki tarihle çakışan 4 Aralık 1980 günü, şairin ölüm günü olarak, yazın tarihine kazılıyordu. Ölüm tarihini yanlış vermektense hiç vermemeyi yeğleyen sanat dergileri, bu alandaki sorumluluğu böylelikle Sözlük ve Yıllıkların üzerine yıkıyordu.

1982 yılında yayınlanan VARLIK YILLIĞInda "1981 yılında şiirimize kısa bir bakış"ı kaleme alan eleştirmen Muzaffer Uyguner de, Demiraslan ile ilgili şu bilgiyi veriyordu: "İlhan Demiraslan'ın ölüm tarihi, hemen hemen her dergide değişik verilmiştir. Evet Trabzon'da bir yazıneri olarak çalışan hekim doktor İlhan Demiraslan 29 Kasım 1980 tarihinde aramızdan ayrıldı..."

Böylelikle, çeşitli yayın organlarında farklı olarak yayınlanan ölüm tarihleri, 29 Kasım 1980 ile 4 Aralık 1980 günlerinde odaklanıyordu. Oysa yıllar sonra yaptığım araştırmalar sonucu saptadığım gerçek tarihse bu iki günden değişik bir tarih olarak karşıma çıkıyordu.

Kaynak bulma konusunda, Trabzon'un kültürel yaşamında başlıbaşına bir bilge kimliğine sahip Arslan Pulathaneli, ilerde doğru olarak bulduğum tarihin, gerçek olabileceğini başlangıçta ikircilikli de olsa ileri sürebilen tek kişiydi.

Yazın sıcak günlerinden birinde, üç şair dostum-Gündoğdu Sanımer, Ali Mustafa, İbrahim Dizman- ile Demiraslan'ın mezarını ziyaret ettik. Şairin değişik dönemlerinden süzülüp gelen etkilerini taşıyan kişiler olarak karşımızda dikili duran mezartaşına yakından eğildik. Bu görkemli taşa "ozan" sözcüğünü kazdıranlar, ne yazık ki ölüm tarihini gün olarak düşüremişlerdi. Bu hüznün oluşturduğu boşluk, ölümüyle boyverenden hiç de küçük değildi.

Mezarına, mezartaşına değin uzanıp giden yakınlığın, ölüm gününü de saptamaya ortam hazırlayacağı bir gerçekti. İlhan Demiraslan'ın ölüm tarihi gerçek anlamda saptanmalı, yazın tarihindeki yanlışlıklar düzeltilmeliydi.

Bu amaçla, araştırmalar yapmak ve kesin bir sonuç almak dileğiyle, bir süre önce, Trabzon Belediyesi Özel Kalem Müdürü sayın İhsan Bektaş'la Demiraslan'ın öldüğü ve mezarının bulunduğu Akçaabat ilçesine gittik. Belediyenin çeşitli ünitelerinde yoğun olarak yaptığımız araştırmalardan ne yazık ki bir sonuç alamadık. Oysa Demiraslan bu şirin ilçede ölmüştü. Ölümünü kanıtlayan belgeler olmalıydı bir yerlerde. Belediye yetkilileri ölenlerle ilgili kayıtların ancak son iki yıldan beri tutulmakta olduğunu belirtmekle yetindiler. 5 yıl onlar için hayli eski bir tarihti! Görüştüğümüz kişilerden aldığımız olumsuz yanıtlardan sonra, belki de son bir şansımız kalmıştı: Sağlık ocağı.

Akçaabat Sağlık ocağının saygıdeğer tabibi, İsmet Ordu'nun bu konuda yakın ilgisini gördük. Bu araştırmalarımız sırasında böyle bir kişiyle karşılaşmasaydık, bu tarihi gerçeğin ortaya çıkması için daha nice yıllar gerekecek, Demiraslan'ın ölüm tarihi, tarihin tozlu sayfaları arasında daha uzun yıllar bekleyecekti.

Uzun söyleşimizde, gördüğümüz yakın ilgi, bir sanatçıya gönül verenlerin birlikteliğinden kaynaklanıyordu. Sayın Ordu, Demiraslan'ın tabip yanıyla olduğu kadar, sanatçı kişiliğine de yabancı değildi. Bu ilginin varlığı konunun açıklığa kavuşturulması için en büyük etkendi. Doktor Ordu'nun yıllar öncesinde hastası olduğu Demiraslan'ı, yıllar sonra hasta olarak bakıma alması, sağaltımı için çaba göstermesi, ölüm günlerinin hüznüne tanık olması, ölüm tarihinin saptanması için yeterliydi. Nitekim, Demiraslan'ın ölüm gününü kesin olarak saptayabilmek için birkaç güne gereksinme olduğunu, en kısa zamanda konunun açıklığa kavuşturulabileceğini belirtti. Bu tarihin doğru olarak saptanmasının, kendisi açısından çok sevdiği Demiraslan'a bir saygı ifadesi olabileceğini de sözlerine ekledi.

Aradan bir süre geçtikten sonra, doktor Ordu'nun, konunun açıklığa kavuştuğunu bildiren haberi geldi. Ardından da Akçaabat'ın yolunu tuttuk. Doktor Ordu, "İlhan Demiraslan'ın ölümü tarihi kesinlik kazandı; çünkü elimizde artık yetkili tabip tarafından düzenlenen ölüm tutanağı var" dedi. Tutanağın bulunup çıkarılması, yazınımız adına önemli bir sorumluluğun yerine getirilmesi demekti. Böylelikle de 5 yıldan fazla bir süredir yazın tarihine yanlış olarak geçirilen tarihin doğrusu kanıtlanmış oluyordu:

İlhan Demiraslan, 25 Kasım 1980 günü ölmüştü.

Şimdi bu noktada, yazın tarihine bir gerçeği açıklıyor; altı yıla yaklaşan bir süredir, yanlışlığını koruyan Demiraslan'ın ölüm taribinin yeni basılacak yapıtlarda düzeltilmesini diliyorum.

Bir sanatçının ölüm tarihinin yanlışlığı, sanatçı duyarlığını yüreğinde taşıyanları büyük ölçüde rahatsız etmesi doğaldı. Bu tarihin doğru olarak saptanması, bizler için bir görev olduğu kadar bir sanatçıya sahip çıkma anlamını da beraberinde taşıması açısından önemliydi.

Bundan böyle yayımlanacak Sözlük ve Yıllıklarda, ölüm tarihinin doğru olarak yazılması, Demiraslan'ı ilgisizlikten kurtarmaya bir kapı aralarsa bundan payımıza düşen az şey midir?

●

Belediye veya Hükümet Tabipliğinde kalacak

DİP KOÇANI

Sıra No.: 160

I — Vesikanın doldurulduğu:

a) İl: Trabzon

b) İlçe: Akçaabat

II — Ölünün:

a) Adı: İlhan

b) Soyadı: Demiraslan

c) Baba Adı: Kâzım

d) Ana Adı: Aliye

e) Yaşı: 53

f) Cinsiyeti: Erkek

g) Açık ev adresi: Nepsiabat hane malı:

h) Ölüm sebebi: (Esas sebep yazılacak)... Kalb yetmezliği

i) Öldüğü tarih: 25/11/1980

III — Ölümü tesbit eden hekimin:

a) Adı: Dr. Abdullah

b) Soyadı: Sivrikaya

Yukarıda adı, soyadı ve hüviyeti yazılı ölünün gömülmesine izin verilmiştir.

25/11/1980

Resmî Mühür ve İmza

İlhan Demiraslan'ın 25 Kasım 1980 günü öldüğünü gösteren, Akçaabat Sağlık Ocağı Tabipliğince düzenlenen tutanak.

TRABZON'DA SON ARGONAT

İlhan DEMİRASLAN

Sahi kaç yıl mı geçmiş aradan
Civan ellerimiz vardı kürekte
Hepsi de delikanlı hepsi de gürbüz
Yüzlerce mil uzaklaştık karadan
Sevi sönmez bir alevdi yürekte
Kaptanımız sarı sakal bir ölümsüz

Bizde ciğer demircide körüktü
O zamanlar bizi tutmak elde mi
Uyku durak bilmedik gece gündüz
Bordamızda sular köpük köpüktü
Altımızda gıcır gıcır bir gemi
Önümüzde el değmedik bir deniz

Doğuya gidiyorduk inat bu ya
Zorluklardansa yılmıyorduk ki biz
İki deniz aştık iki de boğaz
Altın postu bulmak için doğuya
Ve gittikçe kararıyordu deniz
Bu kaçıncı kıştı ve kaçıncı yaz

Her geçen gün azaldık biraz biraz
Her limanda mola verdik dost verdik
Yeni dostlar girdi küreğimize
Karadenizin bulutları beyaz
Yeni yeni umutlarla göğerdik
Yeni dostlar girdi küreğimize

Dostlarım siz sağlıcakla gidiniz
Yetişir burada bırakın beni
Ben artık sizinle gidemiyorum
Yolunuzda halı gibi bir deniz
Son olarak sizlere diyorum ki
Dostlar beni unutmayın diyorum

Rotanızda halı gibi bir deniz
Mutluluklar önünüzde biliyorum
Ben görmedim altın kürklü postları
Güle güle-güle güle gidiniz
Her birine başarı diliyorum
Yolcu ederken altın kalpli dostları

VARLIK, Sayı:851,
Ağustos 1978

DOSTLARA MEKTUPLAR /ORHAN PEKER

Orhan PEKER/Ressam
Mayıs 1926'da Trabzon'da, Soğuksu'da doğdu. 28 Mayıs 1978'de İstanbul'da öldü. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi' nin Resim bölümü'nü bitirdikten sonra bir süre Avusturya'da bulundu. Salzburg'da Oskar Kokoschka'nın Yaz Akademisi'ne devam etti. Avusturya, Paris, Almanya ve Hollanda'daki müzelerde incelemeler yaptı. 1953'te Türkiye'ye döndü. Yurtiçi ve yurt dışında yapıtlarını sergiledi. Tokyo'da düzenlenen uluslararası yarışmada onur ödülü; 1965'te Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nde birincilik kazandı. 1966'da Yılın Ressamı seçildi.
Orhan Peker, Doğa ve insandan kaynaklanan lekeci anlayıştaki yapıtlarıyla tanınmıştır.

"Sanat diye kocaman bir aşk vaı ki işte, onun için acı çekiyoruz, bu sevdanın hesabını sonuna kadar ödemek gerek."

Orhan Peker "Sevgili Dost"larından birine yazdığı gibi sevdasının hesabını sonuna kadar ödeyip, bir Mayıs günü ayrıldı gitti. Trabzon'da doğmuştu, sevdasının sürüklediği bir çok yerde yaşadı. Gittiğinde ardında güvercinler, günebakanlar, horozlar kediler, atlar, yangına koşan itfaiyeciler ve en az onlar kadar önemli dostluklaı bıraktı: Sevgili Dostlar...

Orhan Peker Trabzon'luydu. Ona göre Van Gogh'a diyecek yoktu; Giacometti, bir pırlanta; Burri, olmuyordu. Keşke, "resim ablayı" sevmez olaydı... Bir de İnge vardı ya...

Salzburg'ta bir barda
Erkeklerden erkek beğenmiyor
İnge,...

Zaman zaman onun inceliğine yaşam pek kaba saha ve acımasız gelmedi mi? Kırdılar onu. Ama sanat diye kocaman bir aşk vardı ki... Ve mektupları, Sevgili Dostlar'a mektupları...

Okuyacağınız mektuplar Orhan Peker'in yakın dostlarına yazdığı ve Peker'in adeta kendi portresini çizdiği hasret ve dostluk dolu mektuplar, kartlar. Kimi zaman duyarlı, kimi zaman hırçın, kimi zaman hüzünlü, ama hep Orhan Peker dolu mektuplar. "Resim abla"ya aşık olmuş Orhan Peker mektupları, şiirleri, sitemleri, kimilerine verdiği notları, birilerine kızan, birilerine aşık olan, öfkeli, sakin, sevgi dolu mektuplar...

Orhan Peker Trabzon'luydu. O bizim dostumuzdu. O yüzden mektupları biraz size biraz da bizedir.

Sevgili Dost, 17 Şbat 73
Sabahları posta kutusunda mektup bulmak sevindiriyor beni. Belki egoistçe bir duygu. Unutulmamış, anılmış olmak gibi bir şey. Ama önünde sonunda her sanatçı biraz egosantriktir ve de olmalıdır. Yoksa adamı yerler, deli ederler ...

17 Şubat 73

Sevgili Dost,

Sabahları posta kutusunda mektup bulmak sevindiriyor beni. Belki egoistçe bir duygu. Unutulmamış, anılmış olmak gibi bir şey. Ama önünde sonunda her sanatçı biraz egosantriktir ve de olmalıdır. Yoksa adamı yerler, deli ederler...

Bundan önceki -o can, heyecanlı- mektubuna cevap verememiştim. Çünki bu yenisini bekliyordum. İşte çıkageldi.

Nereden başlıyalım?

Senin tüm iyini yetine söyleyeceğim yok. Sen busun.

Hani bizim Metin Eloğlu'nun bir şiiri vardır:

Ben buyum bu,
Ne güzel huy bu...

diye başlar. Öyle olmasaydı bir sürü adam! dururken sana yazar mıydım? Biliyordum ilgileneceğini, yüreğini katarak. Ama elden ne gelir. Zıvanadan çıkmış bir toplum bu yanlış tutumunla ısrar ediyor işte. O ..... Hanımın Allah belasını versin! Ve de kocasının. Umurunda mı onların o güzelim galeri kapatılmış, falan filan. Paraları ceplerine indirip belki de İsviçre'ye gitmişlerdir. Ya da halkı soymak için uyduruk bir yatırıma girmişlerdir.

Almanlar, Ruzin ve de Akademi? Tabii hata bende. Ne diye uğraşıyorsun dedim kendime, ne diye....'yı yoruyorsun? 1958'de YVES KLEİN'ın "MAVİSİ" ni Türkiye'ye getirmiştim. Dostlara, hocalara gösterip "Bu adamda iş var, gelin sahip çıkalım ona" dedimdi. Kimseler ilgilenmedi. Ya da iş olsun diye birşeyler söylediler. YVES öldü, gitti. Müzeler, galeriler o "MONOCHROME" ustasını başköşeye asmışlar. Avuç içi kadar "Mavisi" 10.000 DM ediyor. Yani TL. olarak 50.000. Bendekini herhalde hatırlarsın. Paris'ten ayrılırken dostça vermişti bana. Geiger'i neden tuttum, bilir misin. İnsan olarak iyi adam. Sonra yaptığı iş temiz. Tuhaf ama onu kişi olarak bizim Cihat abi'ye benzetiyorum. Ama anlaşıldı; O Akademi bokunda iş yok.

Darılmasın ama hocayı da anlayamadım. "Yazık olur, kimse gelmiyor" demiş. Bunda; ilk önce Akademi üyelerinin sorumluluğu olmak gerekir. Demek ki Akademiyi sevilesi bir sanat yuvası yapamamışlar! Sonra canım, hiç değilse Akademik'ler kendileri görürlerdi Geiger'in güneşlerini. Umrundamı, onların; diyeceksin. Haklısın. İşten, siparişten vakitlerimi var beylerin, yada birbirlerini yemekten. Ama yine de ben karışmam onlara. Ne günleri varsa görürler elbette. (Tabii hoca hariç). Biliyorsun, bu adamlar Viyana okulu olarak bir patentle çıktılar ortaya: Fantastischer Realismuş! Tabii tartışılabilir bu isim. Hem fantazi hem gerçekçilik. Neden olmasın. Ama ters düşen bir yanı var. Öte yandan Amerikalı (New-York'lu oğlanlar) POP, OP, AEIT

ART diye kalkıp Avrupa'yı işgal etmişler. Aklın durur, fiyatları görsen ve müzelerin başköşesini ele geçirmişler. Kocaman kitaplar... Reproduktionlar.

Ve BİZ?...

Açıp sözlüklere (dikkatle baktım) sürrealist, realist, kubist, falan-filan... Tek isim yok bizden... Bunu zaten biliyordum. Ama inadına bir daha baktım. Japonundan Hint'lisine kadar herkes var! Bizden yok. Niye yok?

Şimdi bak arkadaş, gelelim gerçeğe. buraları büyültmüyorum. Dünyanın hali malum. Götü boklu kavanoz. Ama diyelim, geçen hafta Kunsthalle'de açılan Emil Nolde sergisine gittim. Muazzam bir retrospektive. İlk çizgisinden son ayçiçeğine, ilk zorlamasından son çocuklaşmasına kadar dürüst çalışkan, samimi adam.

Bir ömrü-koca bir hayatı feda etmiş severek.

Bir de Fuchs'un sergisi açıldı. Resimler, heykeller, möbleler, gravürler... Bilirsin çok ünlü bu arkadaş. Gittim. İyi niyetle gittim. Ama, olmadı, bir türlü ısınamadım. Herif bizden-Doğudan-çok şey almış. Buna diyecek yok. Kendi de diyor: Büyük Sanat Doğudan gelmiştir diyor. Söz uzar gider, kısacası biz kafamızı bu işe komamışız. Birbirimizi gebertmekten öte, birleşememişiz. Resim üstüne yazanların, düşünenlerin tümünü toplasan gevezelikten öteye birşey bulamazsın. Paralı Sanatseverlere gelince, onlar da kafasız boklar. Çıkarlarını bile sanat dışında arayan portakalcı heriflerdir.

Vay benim Zırtullahî Kirmani memleketim. Vay benim kuşağım. Vay benim kırık kalbim... Devlet Sergisine "Özden'li Kedi"yi veriver lütfen: Fiyatı: 5.000 TL. Adı: Kedili Kadın. Buradan birşey gönderemeyeceğim. Bana sorarsan kalkgel. Benim evde kalırsın. Yer var. O istediğin baskı makinasının en iyisini alırız sana. Ben de Nisan'da zaten-bir süre için- Ankara'ya dönüyorum.

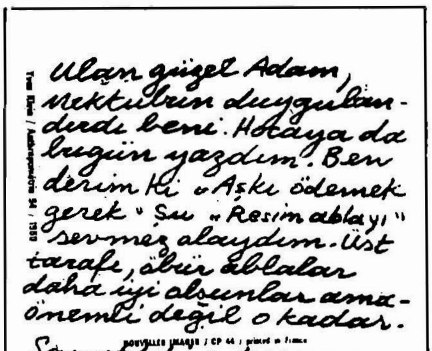
Ulan güzel Adam,
mektubun duygulandırdı beni. Hocaya da bugün yazdım. Ben derim ki «Aşkı ödemek gerek» Şu «Resim ablayı» sevmez olaydım. Üst tarafı, öbür ablalar daha iyi olsunlar ama önemli değil o kadar.
Sanat diye kocaman bir aşk var ki iste onun için acı çekiyoruz, bu sevdanın hesabını sonuna kadar ödemek gerek. Ölürsek te bu yolda «öldü» diyeler..
yakında Hamburg'a gidiyorum. Yine yazarım
Hepinizi kucaklarım
20.VI.72 Paris
NOUVELLES IMAGES / CP 44 / printed in France

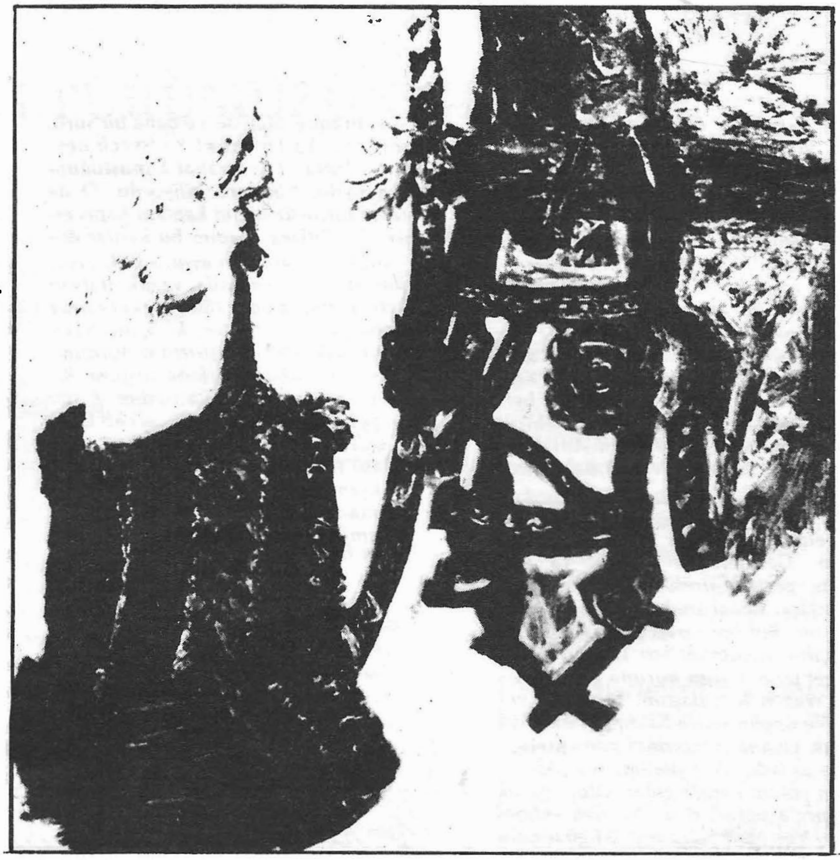
Orhan Peker "Atlar", Özel Kolleksiyon

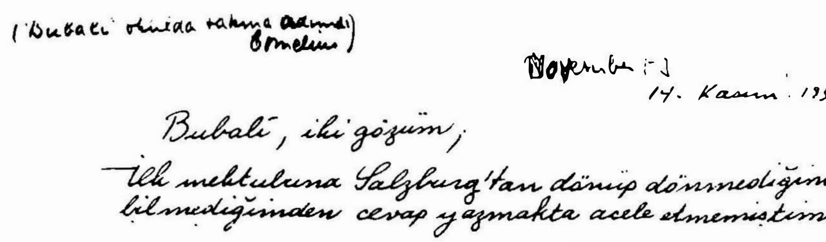
14. Kasım. 1953
Bubali, iki gözüm;
İlk mektubuna Salzburg'tan dönüp dönmediğini bilmediğimden cevap yazmakta acele etmemiştim.

14 Kasım 1953

Bubali, iki gözüm;
İlk mektubuna Salzburg'tan dönüp dönmediğini bilmediğimden cevap yazmakta acele etmemiştim. İkincisini bugün aldım. Tam zamanında geldi. Dün veya yarın değilde bugün gelmesi lâzımdı! Bilirsin İstanbul'un çiseli, pusulu günleri vardır. Son zamanlarda havalar öyle. Akşam erken oluyor. Sokaklarda kalabalığa karışıp dolaşmanın da tadı yok. Tiyatroda yapılacak fazla iş yoktu. Bir kaç sigara içtim o kadar. Can sıkıntısına benzer bir loşluk vardı içimde. Çıkarken mektubunu verdiler. Tepebaşında bir kahveye çöküp okudum. Yazdıkların beni hem oyaladı hem de düşündürdü!

Fazla derine dalmadan kısaca durumumdan bahsederek lafâ başlamak istiyorum: Yaş:27, Boy: bildiğin gibi, sıhhatim: Normal, para vaziyetim: normal değil, özel durumum: Bekâr v.s... İşim: Şehir Tiyatrosu dekaratörlerinden.
Bubali;
Şaka bir yana vaziyet aşağı yukarı böyle. Bu sene sezon başında üstad Meinecke ile dostça konuşup şu tercümanlık dalgasının beni açmadığını, yerime başkasını bulmasını söylemiştim. Tuttu, sen bari dekoratör ol dedi. Ben de -başka bir şey olamadığından- dekaratör oldum işte. Elime-gecen senekine nazaran- daha fazla para geçtiği gibi, çalışma zamanının az oluşu, papağanlıktan kurtuluşum bakımından fena olmadı diyebilirim. Her şeyden çok şu disiplin denen belâdan kurtuldum. Bu yaz Avrupadayken -....Ha! bak burası mühim! Bana bak Herifff! Evet ben bu yaz Avrupadaydım. Napoli, Roma, Wien, Salzburg, Paris v.s... Sakın dalga geçtiğimi sanma. Bak bu iş nasıl oldu, anlatayım: Yaz başında Meinecke tatilden istifade ederek Viyanaya gideceğini söylemişti. Bir gece çiçek pasajında beraber içerken -istersen sen de gel, Viyanada fazla masrafa lüzum yok, idare ederiz' diye bir teklif attı ortaya. İlkten pek olur iş gelmedi bana ama, askerliğimi yaptığım için baktım pasaport çıkarmak bir gün işi. Evdekileri bu fikre alıştırdım. Annem o sıra buradaydı. Allem ettim, kallem ettim bavulu hazırladım. Haziranın 11'nde vapurla İstanbul'dan ayrıldım. Meinecke tayyareyle gitti. Pire Atina ve derken Napoli! Orada üç gün kaldım. Sen bu yolları bilirsin, anlatmaya lüzum yok. Hani diyeceğim Avrupa Napoliden başladı. Pejmürde, anasının gözü bir şehir. Elimde bir valiz, sen beni garibaldi meydanında orospularla görmeliydin. Sonra yola devam ettim. Viyanaya gündüz girdik. Hiç güçlük çekmeden Meineckenin verdiği adresi buldum. U-Wagen'e bindin mi mesele kalmadı. Wien, mein schönes Wien... İlk gece Burgtheater'den

başlattı seninki. Biz iki berduş şarabı çekip Viyanaya daldık. O hasretten ben de meraktan. Azizim. İlerde de söyleyeceğim ya bu yolculuk bana bazı gerçekleri (realiteleri) göstermek bakımından faydalı oldu. Ama çok şaşırtmadı. Viyana, kendi içine kapanmış, yollarında kısa pantalonlu beyler, parklarında güneşlenen kocakarıları olan büyük binalarla çevrili, muhteşem parklarla donatılmış Viyana... Onu kafamdaki gibi bulamadım. Schönbrun'dan tut da Kunsthistorisches Museum'a kadar bu belki şirin fakat neşesini kaybetmiş şehirde güzel günlerim geçmedi değil. Ama derbeder pis ve bol ışıklı Napoli daha sempatikti. Ayrıca İvanof'larla karşılaştıkça ve bir jeep'te dördünü gördükçe gülesim geldi. Sanatkarlar muhitine çabuk girdim. Geceleri ya tiyatro, ya Art Club'ta geçti. Gündüzleri başımı alıp ormanlara, kenar mahallelere, kiliselere gittim. Bol bol şarap şarap ve Apfelsaft içtim. Rembrant'ları Tiziano'lar ve Bruegel'lerle burun buruna geldim, Liliput Wagen le dolaştım. Schnitzel yedim. Ve ongün sonra baktım ki sıkmaya başladı Viyana. Onbirinci gün Meinecke de anladı. -Aga dedim, seninkine - benim yolum Paris'e gider. Oldu olacak Salzburg'a uğra dedi. Ve ben -Abbas yolcu-. Ver elini Salzburg! İki gözümün bir tanesi... Hepsini bir bir anlatmak uzun sürer... Ama kısaca Salzburg'u çok sevdim. İki gün bir masal gibi geçti. Hele yukarda Şato'da aşağıdaki Küçük şirin şehir, nehrin kıvrılarak akışı ve gece barlar... Güneş cenupta kaldı. Fakat Salzburg yine de ışıklıydı. Şair olasım geldi. Al sana orada yazılmış bir şiir:

Salzburg'ta, bir barda
Erkeklerden erkek beğeniyor
İnge,...
Senin cebin delik,
Onun saçı dökük,
Bunun boyu küçük, diyor,
Vermemde vermem
Herkezle yatmam diyor
İnge...
Bizim memlekette de
Kadınlar vardır...
Saçı kara, düşü kara
Meselâ...
Meselâ Emine.
Bir adam yanaşmış
Bir şeyler söylüyor İnge'ye
Belli güvenemiyor kendine
Dışarı çıktığımda yağmur yağıyordu,
İçerde barda
Erkeklerden erkek beğeniyordu
İnge...

Sonra ver elini Zürich ve ve Fransa hudutu. Sonunda bir gece yarısı Paris! Paris uzun hikâye. Sonunu getiremedim. Ertesi gün bizim ressam Leyla'yı telefonla buldum. Metroya binme otobüsle gel dedi. Luxenburg'ta bir otelde kalıyor. Bana da bir oda kiraladı. Ve: Al sana Paris... Hangisini anlatmalı? Arkadaşları Montparnass Cafe Dom'da buldum. Oğlanlar, kızlar...! birinde Türk rakısı vardı. İlk gece rezalet... Derken 25 gün Paris. 14 Temmuz bayramı dolayısıyla üç gün üç gece yollarda dans. Müzeler, Galeriler, bulvarlar, orospular, ressamlar, şairler, Fransızlar ve Fransız olmayan diğer milletler. Ne bileyim ben. Uzun lafın kısası işte Paris te bu! dedim kendi kendime. Koca Paris, orospu Paris. Çok içtim orda. Picasso, Braque Matisse ve daha bir sürü, it sürüsü... Ya Jaconda! Ya İsveçli heykeltraş Britta...! Tek rahat konuştuğum kadın oydu. Almanca biliyordu. O da yatakta tuttu-siz bizim kaptanı hapis ettiniz gibi laflara. Canım bu karılar dünyanın her tarafından aynı... Bok soyu, üzüm suyu...! Sırtımda yazlık İtalyan ceketi, ağzımda ucuz (80 Frank) Fransız sigarası. Büyük ümitler, korkunç hakikatlerin sokaklarında sürttüm durdum. Bir gece Luxenburg parkına kustum. Bir gece Pigali boydan boya işedim. Çüşş! Seni gidi Köylü! Seni gidi şarklı! Ulan ben gidiyorum! Ve, ve Marsilya.

Paslı teknede
Akşam güneşi
Limana karşı
Gemilerden en güzeli,
Sarı bacalısı!

Cenova, tekrar Napoli... Deniz, deniz. Sonra "yeditepe üstüne kurulmuş, pul, pul, canım İstanbul! Zart! İşte böyle Bubali. Kürkçü dükkanına. Şimdi Laleli'de bir apartmanın en üst katına yapılmış küçük bir kat tuttum. Tam tavan arası. Müstakil. Bir salon, bir oda. Pencerem denizi görüyor. İlerde camilerin sülieti. Radyom, gaz sobam, resimlerim, hayallerim, kirli çamaşırlarımla başbaşayım. Hayatı seviyorum, sanat seviyorum ve bütün bokluklarına rağmen insanları seviyorum. İnge'yi, Viyana'yı, Salzburg'u hatırlıyorum bazan. Ve diyorum ki bazan: Yaşın otuza gidiyor. Akıllan be enayi...

Gözlerinden öperim. Annene babana selam, mektubunu beklerim.

Hayatı seviyorum, sanatı seviyorum ve bütün bokluklarına rağmen insanları seviyorum. İnge'yi, Viyanayı, Salzburgu hatırlıyorum bazan. Ve diyorum ki bazan: Yaşın otuza gidiyor Akillan be enayi....

Gözlerinden öperim, annene babana selam mektubunu beklerim.

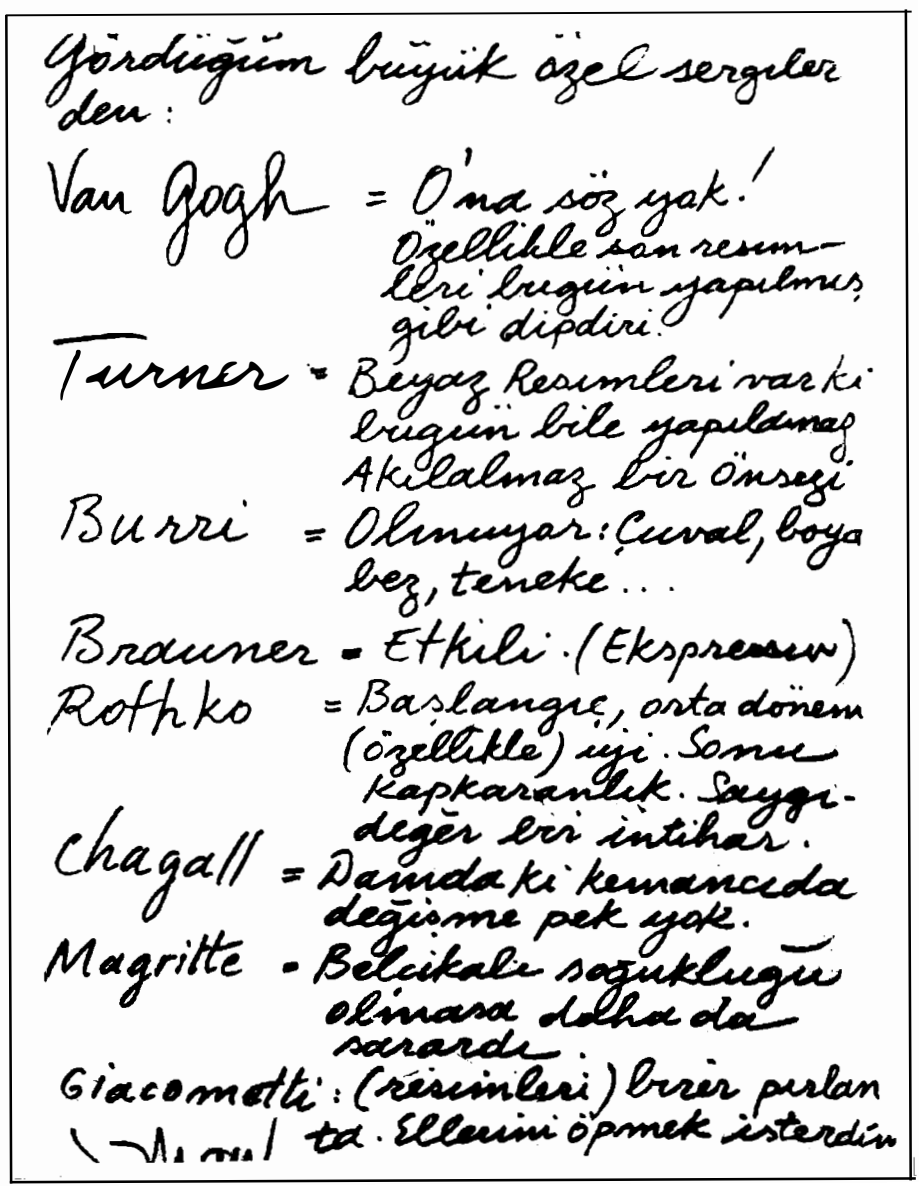

YAPI KÜLTÜRÜMÜZÜN GELECEĞİ

Tümerkan İBİŞ

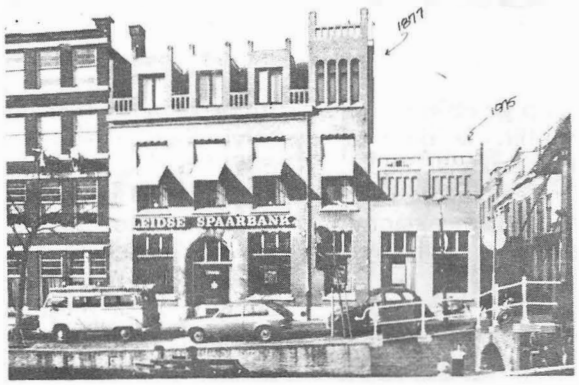

Hollanda'dan bir koruma örneği

İnsanoğlunun yüzyıllar boyu sosyal, kültürel, ekonomik ve doğal öğelerle yoğurarak biçimlendirdiği, tarihsel dokular, çözüm getirici çabalar beklemektedir. Her geçen gün bir parçasını daha yitirdiğimiz bu 'MİRAS', kültürümüzden de büyük parçalar götürüyor.

Dünü bugüne bağlayan bu değerlerimizin yok olması, bugünü doğru bir biçimde anlamayı güç hale getirmektedir. Bu da sağlam temellere oturacak yorumlar yapıp, köklü, kalıcı eserler yaratma olanağını ortadan kaldıracaktır.

Ülkemizde genellikle, şehirsel fonksiyonların gelişmesi ve değişmesinin şehir planlarına yansımasında, tarihi, sosyal ve kültürel değerlerin yaşatılması yerine daha çok parasal kazanç gözetilmektedir. Örneğin, tarihi bir çevre içinde veya hemen yanında yaşayan insanlar bile, bu parasal kazancın çekiciliği yüzünden o çevrenin korunması yerine 'KORUNMAMASINDAN' yana çıkabilmektedirler. Bu durum göz önüne alınacak olursa tarihi, sosyal ve kültürel değerlerimizin korunmasında atılacak en önemli adım, korumaya ve yaşatmaya yönelik düzenli bir planın geciktirilmeden yapılması olacaktır.

Bireysel olarak bu mirasa sahip çıkma yaklaşımları da toplum içinde gerekli ilgiyi bulamamaktadır. Oysa, bize bırakılan mirasa birlikte sahip çıkmalıyız. Nasıl mı? O meydanların, o sokakların eski yapısal düzenindeki ruhunu yaşatırsak, en küçük ayrıntısına kadar el emeği yapılarını, taşlarını, kaldırımlarını korursak ve onlara eskiye paralel ama çağdaş anlamda işlevler yükleyebilirsek; hem harcamalarımızı karşılamış, hem de toplum çıkarlarını kişisel çıkarlara yeğlemiş oluruz.

İmar-İskan Bakanlığı, 9 Mayıs 1985 tarihi öncesine kadar şehir imar planlarını yaptırıp, belediyelere de uygulama görevini veriyordu. 9 Mayıs 1985 tarihinde çıkarılan 3194 sayılı yeni imar kanununun 9 Kasım 1985 de yürürlüğe girmesi ile imar planı yapma yetkisi de belediyelere devredilmiştir. Artık kararı veren de, uygulayan da, sorumlulukları yüklenen de belediyelerimiz olmuştur.

Buna göre İstanbul boğazının iki yakasındaki yeni yapılaşmayı ortadan kaldırıp, eskinin korunup- yaşatılması ve tüm kıyının halk yararına sunulması kararı, İstanbul Anakent belediyesinin verdiği tarihi bir karardır. Görüldüğü gibi belediyelerimiz, bu tür kararları kendi başlarına alabilecek yetkidedirler.

Belediyelerimiz bir yandan şehir imar planlarını yaparken, bir yandan da bu mirasa sahip olan halkımızın, onun koruyucusu olabilmesi için, korumayaşatma ve değerlendirme doğrultusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte halkı inandırabilmek, güvendirebilmek ve de özendirebilmek için yurtiçi ve yurt dışında uygulanmış, tekyapı, sokak, mahalle, şehir ölçeğine kadar giden örnekleri bütün yönleri ile gözleri önüne sermek; belediyelerimizin de bir kaç uygulama ile önderlik etmesi gerekmektedir.

Bu koruma-sahip çıkma, tarihsel şehir dokuları içinde yaşayan halk ile birlikte olunduğunda başarıya ulaşacaktır. Böylece tarihi, sosyal ve kültürel varlıklarımızın bakımı, korunması ve değerlendirilmesi sağlanmış, bizden sonraki nesillere aktarılmış olacaktır. ●

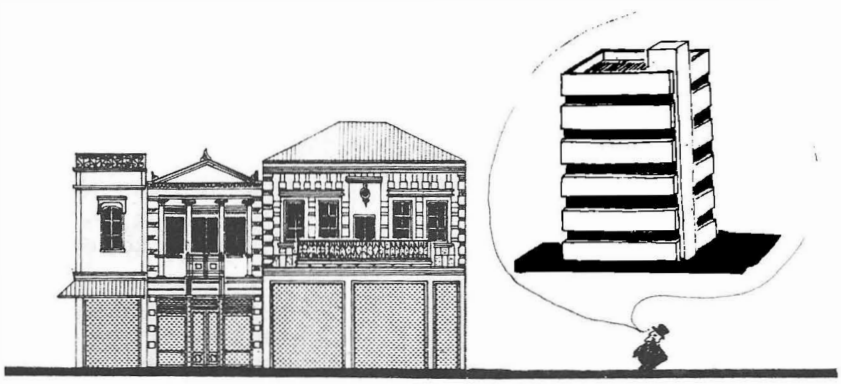

GECEDEN SESLER

Dilber SAKA

Gözlerim uyku sersemliğiyle yanıyor. Başımı parmaklıklara yaslıyorum; saatlerden beri, sessizce yağan yağmurlardan bir kaç damla düşüyor yüzüme.

Toprağın kokusu bu; mevsimle gelen. Yadırgamıyorum. Gecenin dalgalanışını da.

"Uyan"

Neyin kime seslenişi bu? Çok iyi biliyorsun bu sesin nereden geldiğini. Biliyorsun ya, bilmezlikten geliyorsun: kendini avutmaya çalışıyorsun, kendini, kendince...

Gözlerimi kapatıyorum. İçimde korkunç bir huzursuzluk. İçinde kişiliğimin güçsüzleştiği kocaman boşluk. Birden şaşılası bir durum: Kişiliğim dalga dalga kabarıyor, büyüyor, kişiliğime sığmıyor. Patlayacak gibiyim. Gözlerimi açıyorum birden: Karşımda sokak lâmbaları. Ayrımına ilkin varmışım gibi dikin dikin bakıyorum onlara. Top top ışıklar, çevresinde incecik böcekler. Alışmam zor o görüntülere. Her birinin çırpınışlarını duyuyorum. Alışabilmek...

Düşler kuruyorum, alışabileceğim birileri olmalı, sevebileceğim birileri. Birden başlayacak konuşmam, o dinleyecek. Dinleyince de "anlıyorum" diyecek. Ne, yapar mısın bu işi, bu dert dökmeyi? Kim dinleyebilir seni, kim anlayabilir? Kim haklısın diyebilir; sesinde içtenlik oluşturarak...

Boşuna seçilmiş bir yol bu. Kısa bir zaman dilimi. Düşlerin ağından kurtulmak zor olsa gerek. O, kışı boyu uzayıp giden düşlerin.

Yıllar öncesinden çıkıp gelen bir yüz, gülümsüyor bana. Aslında gülümsemiyor ben öyle sanıyorum. Hiç gülümsemezdi. Şimdi daha iyi anlıyorum, eli kolu bağlı bir yürekten çok şey beklediğimi. "Hata sende" diyorum, sesim dalgalanıyor; eğrilip büğrülüp Karadeniz'in sularına gömülüyor, yitip gidiyor oralarda. Şimdi anlıyorum onu, geç olsa da.

Olsun, çıkıp gelebilmiş işte. Güvenilir, eski bir yüz, bir arkadaş... Her şey gecikmiş, ani verilmiş kararlar: Zamansız. Kime anlatmalıyım, anlatacaklarımı? Birileri dinlemeli, susmalı, oysa bencillik bu!

Kıyı boyu akıyor bakışlarım; uzaklara, çok uzaklara uzanıyor. Işıklar titreşiyor oralarda. İşte kocaman çöp yığınları. Tarihin derinliklerinden çıkıp gelen görkemli bir anıt. Kırtepe: Yamacında cezaevi. Cezaevi sözcüğüyle sarsıldı içim. Korkunun kıpırdanışları karardı içimde. Boşlukta sallanan kişiliğim sarsıldı.

"Bu dünyada tutuklu olmayan kim?"

Fotoğraf: Şekip İskender

Hepimizin ayrı tutukevleri vardır. Kendi kendimize biçtiğimiz cezayı çektiğimiz, çoğu kez yaşam boyu sürüp giden... Bir kararı beklerken, birden yarınlar dün olur.

Daha uzaklara yönelen bakışlarım, karanlık bir köyde donuyor; karanlık köylerde...

Gökçeköy'ün Fatma'sını, Sekmenli' nin Ayşe'sini buluyorum düşlerimde. Altı çocuk doğurmuş, köyünden dışarıya, ömründe bir adım bile atmamış Ayşe'yi. Karşı köyün yamaçlarından başka yer görmemiş Ayşe'nin, birileriyle kan girmişti arasına. Onu oralara götüren neydi? Elinde yazılı suçu mu vardı? Erken çizgilenen bir yüz... Bildiğim; kadın oluşuydu. Kadınlığı, kapatılmasına yetmişti! Nasıl çıkabilirdi o karanlıktan.

Yağmur dindi. Başım halâ parmaklıklara dayalı. Motor sesleri geliyor uzaktan. Bakıyorum, Karadeniz karanlıklarda yitip gitmiş. İçinde tek tük ışıklar titreşiyor. Bir suskunluk, bir kaynaşma, motor sesleri.

Balıklar kaçışıyor, kurtuluş için çırpınıyorlar, suya indirilen ağlardan.

"Kim için kimler yok ediliyor?"

Bunlar denizin ölü tutsakları mı? Birbiri, peşisıra yok olup gidiyorlar. Büyük çırpınışlar yetmiyor kurtulmaya. Ardından tutsaklık! Ağlara takılı kancalar, yön veriyor onlara.

"Ne yapıyorsun öyle? Ayaklarını ne sürtüp duruyorsun? Neden kemiriyorsun tırnaklarını, niye asıyorsun yüzünü?"

Onlar, yaşamı tanımadıkları için soruyorlar bu soruları.

Ya sen? İçini kemiren bir şeyler var, belli etmemeye çalıştığın. Yapmacık bir örtüye bürünmek mi istiyorsun? Gerçekleri tülleyecek bir örtü. Sesler, çığlıklar boğulsun istiyorsun. Bak! Deniz bile kocaman karnına ufacık dalgasını sığdıramıyor; azıcık bir zorda kaldı mıydı çalıveriyor onu taşlara, susmuyor. Dinle! Hışırtısını duy duy ..

"Hani senin isteklerin, neydi beklentilerin?"

Yok deme sakın, var. Ulaşamıyorum onlara demeye dilin varmıyor değil mi? Ulaşamayacağın şeylerdir seni korkutan. Oturmak, ah! Bir yerlere götürmez seni. Biliyorum, belki göremediğim bağlarla kenetlenmiş ellerin.

"Sen kime tutsaksın?"

Bir zincir parçasına mı? Güçsüz müsün o kadar? Zaman hep yalanlarla oyalıyor seni. Hep "yarın" deyip gidiyorsun. Bugün de, dün için yarındı. Ne farkı var şimdi, bugünün dünden. Duygular taşlaşıyor zamanla.

Karşındaki denize bak! Kulak ver, hışırtısını dinle! Üzüngçlü ya da sevinçli duyumsatabiliyor ya kendini. Senin sesinin içinde boğuluşu niye? Sevinçle acının yüreğinde donuşu neden?

"Kime tutsak ediyorsun kendini?"

Ayşe kadınlığından, balıklar balık olduklarından kapatıldılar ağlara!

Sen?

.....

Bir ereğin var, ulaşmak istediğin. Sıva kollarını, tülleri çek gerçeklerin üstünden. Gün ışıyacak birazdan. Yaşam her gün değişiyor; değişmeyen umutlardır. Küçük ya da büyük, ama hep varolan umutlar. Hep varolan istekler. Değişmeyen, beklentilerdir yaşamda. Özlemlerdir, kişiyi koşturan yarınlara. Yürek açtırandır, karanlıkta ışıyan yıldızlara.

Sen yürümeyi öğrenmelisin ●

BEKLEYİŞ

I
ah bu ikindiler bir gölge siner pencereye
saatlere yumulur tül süzmez olur gelip geçen yüzleri
gündüz yağmurdu derken rüzgâr şimdi sis sonrası
gökyüzüm ayışığını bağışlıyor ıslak bir fısıltıda

sen sesinde bir kedere yıkılan ispanyol yetmez mi daha
dayanmıyor yüreğim/yüreğim dayanmıyor bu taşlaşmış zamanlara

II
masada akşam kırıntıları düşe banılmış esrik
bakışlarını bileyliyor uyanmış resmin gerdanı tan atışı
soyunmada yalnızlığını toy alınların kendini sınadığı sokaklar
duvar kalem kâğıtlar... elimde dokunduğum ne varsa
bir rıhtıma akıyor herşey/herşey bir rıhtıma

ben deniz miyim ey sabırsızca beklenen
güzel sabah aydın gülümseyiş yelkenliler boşanmış gözlerimden

Mayıs'85/Ankara
M.Mahzun Doğan

Fotoğraf: M.Reşat Sümerkan

SENSİZLİK

bir yanım diri olsa da
bir yanım yaralı
sen yoksun yalnızlığımda

bir yanım hep kavgalı
bir yanım barış dolu
sen yoksun kollarımda

bir yanım çok ağıtsı
türkü türkü bir yanım
sen yoksun şarkılarımda

bir yanım umut açmış
oysa küskün bir yanım
sen yoksun yollarımda

İsmail GENÇTÜRK

İNCE BİR ÖRGÜDÜR GECE

Her şey biraz daha yakın
Yöremizde döner durur
Bir masal mı çocukluktan
Bir cinnet olmasın sakın

Anılar uzar senden bana
Büyür çiçek emeğimde
Kimse duymaz bilmez kimse
Ağlar bebek yorgun ana

Büyür bir bir kuzuları
Çoban ürkek uykusunda
Tek başına bir balıkçı
Toplar dağınık ağları

Dağbaşında o parlayan
Kaçkın bir sesi içimin
Bilemez ki kuşlar beni
Uçursunlar sabahınan

İnce bir örgüdür gece
Binbir desen dolandığım
Vardığım kuytu limandır
Eteğine post serince

Hasan Hüsnü

-YUNUS SÖYLEMİNDE BİR OZAN

SEVAL ESASLI

Mahmut ÇAKAR

Bir söyleşi yaklaşımında sunmak istiyorum Seval Esaslı'yı.

Cide-Rıfat Ilgaz ödüllü 'Sekizinci Renk' ile 'Yarına Kaç Var?'ını okuyup bitirdiğimde, 'Yirmi sekiz yıla yirmi sekiz ömrün yaşam serüvenini sığıştırabilmek, aşk olsun bu kıza! -dedim- Aşk olsun!'

Şimdi karşımızda binlerce yılın doyumsuzu bir Havva vardır; bir türlü yaşama kanmayan. Yaşadıkça açlığı artan bir Havva!

İlk kitabı **Sekizinci Renk,** acılı bir sevda ile başlıyor. Ne gelecekti ardından? Elbette sevda! Hep sevda!

Muradım değilsin şiir, git başımdan!
Bana/Has ozan sözü gibi/Bir gök devşir,
Dumanı tüten, tavşan kanı...
Ala gece gir koynuma/
Vurmam yüzüne karanı
Tana kadar helâlimsin.

Kuzey Haber'de yer alan iki fotoğrafta düşlediğim gibiydi Esaslı. **Balaban gözler, omuzlara inen düz saçlar.**

Küçük yaşlarda başlamıştı şiire. Ne evinden ne eş dost çevresinden bir itim görmüştü: **'İlerde ozan olacağım diye bir saplantım yoktu. Yazmamak elimde olmadığı için yazdım.'** diyordu.

Ya sevmemek... İşte elinde olmayan salt budur, Seval'in. Bakınız:

Yazmadan unuttuğum bir şiirdi sevişmek
Yeraltı suları gibi ansızın
Boynumda kollarımda kasıklarımda.

Türk ozanları içinde Ataol Behramoğlu, Hasan Hüseyin ve Can Yücel'di sevdikleri.

Pek iyi, pek güzel de Yunus'u niçin anmamıştı, unutmuş muydu yoksa?

'O, nasıl olsa herkesin sevdiği bir ozan. Eldebir Mustafendi'dir, Yunus.' Diye düşünmüşse, buna bir diyeceğimiz olmaz. Ya da çelişik bir anlatımla 'En çok unutulan kişi, en çok akılda olan kişidir' diyecekse, gene anlaştık demektir.

Başta türlü?..

Başka türlü; şiirinin beslendiği gür Yunus kaynağını yadsımış olmaz mı Seval?

İyi de yadsımak kaç para eder?

Güneşi balçıkla sıvamak olası mı!

(Ak Çiçekler Türküsü):
"Komadınız boy atalım/ topraktan sordunuz bizi". Buram buram Yunus değil mi?

(Karanlığın İçinden):
- *"Kara yangın yerlerinden/ sırtımızdan vuran bizi"*
- *"Bir uyur, bir uyanırız,/hayra yorarız düşleri."*
- (Kıyamet): *"Yardı boylu boyunca/ bin bir çığlık toprağı"*
- *"Yaşlar indi toprağın/ Yaşanası bağrına*

Öz aştı kabuğunu/Aktı yeni oyluma" Dizeleri, hem Hece koşuk türü, hem söyleyiş bakımından nedir? Yunus Emre'nin öpülesi söylemi değil mi?

Öyleyse?

Öyleyse Seval, en çok sevip, yolundan gittiği ozan Yunus'un adını arımayı unutmuştur, diyoruz.

Yine dönelim onun etini, kemiğini, özünü oluşturan sevdasına.

(Sancıya Direnmek):
"Eğer süt inmese memelerime
Kanla çatılmamış olsa kimliğim
Ellerim açılmasa sayfa sayfa
Ve iyi tanımasam turunçları...

Şimdi yüzüm utanmak bilmez bir ova
Bağışlamaz avak izlerini.

Sancıya direnmek gizli tarihidir bir kadının"

Bir başka örnek, (Çağrı'dan):
"Sunmak, desem sana/Candan can sunmak
Diz boyu çamurdan/Ak çıkmak desem;
Öperdin dudaklarımdan/Oralı değil."

Kese'den sonuca varmak dilediğimizde, **Sekizinci Renk**'in belirgin ve iyice koygun öz ve boyağının, Halk Şiiri'nin tüm olanaklarından korkusuz ve yiğitçe bir atılımla yararlanıştır, diyebiliriz. Hece'nin (7), (8) ve (11)'li koşuklarının özümsenerek başarılı, çağdaş yorumlarla sunuluşudur, diyebiliriz.

Acılarla, kahırla yüklü yaşam serüvenini daha çok Yunus, biraz Karacaoğlan (Sözü Nevruzlara Sürgün), biraz Nâzım (Kıyamet) söyleminde sevdaya dönüştürmüştür ozan.

Ne var ki, 'Irmağı Gelmek' ile 'Çağrı'da, eğreti deyişlerin tuzağında görürsünüz Seval'i.

Irmağı Gelmek'ten:
- *Gül/Bak ne güzeldir/Yaprağı gülmek*
- *Gör ki ne güzeldir/Öpüş yürümek*
- *Geldik/Ne güzeldir/Irmağı gelmek*

Çağrı'dan:
Senden bir dal istesem/ Verirdin,/Duralı değil.
Senden bir güz istesem/ Getirirdin,/Sarılı değil.
Bir acı istesem senden/ Bulurdun,/Sıralı değil.

'Yarına Kaç Var?' da Halk Söylemini büyük ölçüde bırakmıştır, Seval. Özgür Koşuk kısrağını eşkini, rahvanı, doludizginiyle dağdan bayırdan aşırmaktadır artık; **'Dünyanın alışkanlıktan değil, sevincinden döneceği günler başlasın diye..."**

Ve siz onun, gerçekten yüreğinin bütünü ve tüm bedeniyle eylem denizindeki güçlü kulaçlarını izlersiniz. Acıyla, hazla, utançla, kahırla, umutla yoğrulmuş binlerce yıllık yaşam serüvenidir, bu izlenim.

İşte umut ve utanç:
İnsan eli değmemişliğin utancını
Silerken bedenimden
Umut var diye düşündük umut var
Böyle çırılçıplak doğdukça insan
Güneş yerine

Ve işte hazzın, korkunun, sevdanın, öfkenin hesaba çekilişi:
- *Gözümün damlasından hesap sorarlar*
- *Omuzlarında yumulmuş ellerimden hesap sorarlar*

Uzadıkça uzar tırnaklarım
Ağzım bütün gövdemi kaplar
Güngörmedik korkular dalar yüzümü
Dişleri hançerleşmiş öfkemden hesap sorarlar

Yanılıp ilk ağızda bireysel, diyorsunuz ona.

Tekil tutku ve bunalımların kıskacında çırpınan bir tazecik, diyorsunuz.

Bir de ne görüyorsunuz? Tekil dediğiniz olgular. sizin de yaşam öykünüzün bükleri koyakları değil mi?

• Yanıyor insanın her yanı
biraz ama öğreniyor
ölümsüzlüğü
• Yaşamı son sevgiliyi
kucaklar gibi kucaklamak
anlamında
Öpmek gibi onu bir
yolculuğun öncesinde ve
sonrasında
Onu öpmek gibi yoksayarak
ölümü ve ayrılığı onu
almak gibi
Ağzında kurşunla büyüyen
acıların ortasında bağrına
basıp

Kaldı ki yadsıyacak. yoksayacaktır bireyselliği o.

Ya da tekil'i yığınların itici gücü, dinamiği belleyecektir:

Çağım çoğul ölümler çağı-tekil
ne kaldı?-
Çağım beyaz bayraklı diller
çağı- ozan mezarı-
Bir şiire bir ömür yetmiyor
artık ve ozana şiir
-ne zaman yetmişti ki?-
Bulunmamış sözcükler gömülü
her dakikasında
-yarına kaç var?-
Çağım yedi başlı ırmaklarıyla
kan çağlayanı
-yarına kaç deniz?-

Ve en uzunla en kısa arasındaki şaşırtıcı, umarsız çelişki:

Yüz yıl dediğin bir göz kırpımı
Alışkanlık en uzun yitişi-yken-
insanın

Elle tutulur yepyeni tadların şaşırtıcı hazların umudun, acının, kısadan insanoğlunun ozanıdır Seval Esaslı.

Kendisinin evrene. dünyanın halklara, insanın sonsuza, yaşamın yazıya bölümlerinden kalan hep şiirdir, yalnız şiirdir Seval'de.

Bir tekil yüreğin birikiminde toplumsal beklentileri olanca gücüyle eylemleştirme çabasıdır, Sevalın şiiri.

'Ve her zaman eylem var gündeminde insanın; iki ayağı bir pabuçta değil, akılla sabrın şakaklarından süzülmüş eylem.' ; 'Bir büyük buluşmaya dek'

İlk iki adımı: **Sekizinci Renk** ve **Yarına Kaç Var,** devce adımlardır doğrusu.

Geleceğe daha güçlü adımlar atacağına inanıyorum. ●

DERGİLER ARASINDA

KARŞI EDEBİYAT

Yazın dünyamızda yepyeni bir ürün: Karşı/Edebiyat

Büyük kentin rotatiflerinde şekillenmesine karşın, yüreğini yurdun dört bir yanına dağılmış, yıllardır yazın coşkusunu yitirmeyen kişilere açmış bir ürün.

Baki Yiğit'in derlediği, Karşı/Edebiyat'ın ilk sayısı Ocak/Şubat 1986 tarihi taşıyor. İki aylık ürünün ilk sayısının, "Başlarken" bölümünde, "Yoz kültüre, bozulup başka düzlemlere kaydırılmış edebiyat anlayışına karşı, aydınlık bir seçenek olarak hayata geçiril"meye çalışılan Karşı/Edebiyat'ın "güvenilir, sağlam, toplumsal ve estetik kaygıları önde gelen, dünya görüşü ve edebiyat doğrultusu, çağdaş ölçülere uygun" bir yayıncılık ilkesini hayata geçirmek için çıktığı savunuluyor.

Üç kuşağı bir arada tutan bir yayıncılık anlayışında gözetilen ilke, yazınımıza bütün yaşamını içtenlikle adayan insanlarımıza el vermek. Toplumcu-Gerçekçi bir sanat anlayışının ışığında, sanatsal etkinlikleri yayın alanına sürmek...

Başaran, Ali Yüce, Özkan Mert, Fethi Savaşçı, Bedrettin Aykın, A.Nevzad Odyakmaz, Ahmet Günbaş, Ömer Civano, Ahmet Özer, F.Kadri Gül, Hidayet Karakuş, Turgay Değirmenci, Çetin Boğa, İlhan Karaman, Asım Öztürk'ün şiirlerinin yer aldığı ilk sayıya, Baki Yiğit'in Robert Browning'den yaptığı çeviri şiir eklenir.

Karşı/Edebiyat'ın ilk sayısında, Burhan Günel'in, Oktay Akbal'la söyleşisi yer alıyor.

Röportaj ustası Fikret Otyam, "Harran"la yer alır ilk sayıda. Hasan İzzettin Dinamo, Muzaffer İzgü, Osman Şahin, Durcan Yaşacan, Cemil Kavukçu ve Tülay Ferah'tan öyküler yayınlanır. Eleştirmen Asım Bezirci'nin "Pir Sultan Abdal'lar" araştırmasından bir bölümün yer aldığı Karşı/Edebiyatta, Erhan Barut, Ahmet Altan'ın "Sudaki İz" romanına koyduğu "pornografik" yargısını açmaya çalışır.

Füruzan Toprak'ın Hasan Hüseyin'le ilgili anılarının söz edildiği ilk sayıda, Remzi İnanç da 18 Ocak 1985'te yitirdiğimiz Muzaffer Hacıhasanoğlu'nu anlatırken, sevgili Ceyhun Atuf Kansu'ya da gönderme yapar. I.T.FROLOV'un "Antidiyalektik Yöntem"inin Yakup Şahan tarafından yapılan çevirisinin yer aldığı 'kitap'ta, A.R.Ergüven de "özenci bir yazara" yanıt veriyor.

Yazınımızda yepyeni bir çabanın ürünü, Karşı/Edebiyat'a hoş geldin diyoruz.

temmuz

Ocak/Şubat 1986 Temmuz'un ilk sayısının tarihini taşıyor.

İzmir'de, Ü.Yaşar Işıkhan'ın yayın danışmanlığını yaptığı Temmuz'un ilk sayısının kapağına, 1986 yılının gündemindeki en önemli konu alınmış: Yaşasın Barış.

"Neden Temmuz?" sorusuna, **"Bir oğlum olacak adı Temmuz/ öfkede benden fırtına/ sevgidedeniz"dizelerinin sahibi değerli ozan Hasan Hüseyin'in öznel duyarlığıyla nesnelleştirdiği bir insan sevgisinin, onurlu bir yaşam eyleminde evrenselleştirdiği şiirlerinin bir dizesi olarak da belleklerde kalıcı oluşu, bizim bu adı benimsememize neden oldu"** yargılarının vurgulandığı MERHABA bölümünde çağdaşlaşmanın yolunun, kültürlenmeden geçtiği savunulan, iki aylık derginin ilk sayısında, şiir alanında şu imzalar göze çarpar: Hüseyin Yurttaş, Turgay Gönenç, Özdemir Nutku, Zeynel Beksaç, Çetin Boğa, Ali Tuna, Asım Öztürk, Mehmet İş, Koray Feyiz,Hamdi Gedik, A.Hicri İzgören, Ali Mustafa, Ramazan Kayrak, Kemal B.Çukurkavaklı, Yücelay Sal, Hamdi Gedik.

Temmuz'un 1986'yla birlikte yayın dünyamıza katılması, 1985 yılının sanat olaylarına genel bir bakışı okurlarına yansıtmak sorumluluğunu duymasına neden olmus. Bu amaçla, şiir bölümünü Mehmet H.Doğan, Roman ve Öykü bölümünü de Alişan Özdemir kaleme almış.

Oktay Akbal'la söyleşinin yapıldığı Temmuz'un bu sayısında, Özdemir Nutku "sanat düzeyi toplumda belirlenir" adlı yazısında, eğitimde estetiğin gerekliliğini; Feyza Hepçilingirler "Kelimat-ı Müçrime"· başlığı altında "sözcüler"in çilesini dile getirirken, Ü.Yaşar Işıkhan da "Baiji" günlerinin bir bölümünü "Sığınaklarda Hüzün Şarkıları"nda dile getirir.

Aysın Uğur Kezer, İsmet Işık, Vasıf Nasiboğlu (Çev.H.Kocagöz) öyküleriyle yer alırlar dergide. Abdullah Rıza Ergüven, "Suat Taşer ve Şiiri"ni inceler. B.Selma Amanvermez ise, son zamanların filmi "Dul bir kadın" eksen alınarak, "Sinemada kadın imgesi"ni irdeler.

İtalyan, Çek, Mezopotamya ozanlarından şiirlerle evrensel sanata gönderme yapan Temmuz'a sanat yaşamında başarılar diliyoruz.

DOĞU KARADENİZ
KİTAP FUARLARININ GETİRDİKLERİ

Kitap fuarları, son yıllarda ülkemizin kültürel yaşamında önemli bir aşama olarak karşımıza çıkmaktadır. Kitapla okuru daha bir yakınlaştırmaya yönelten bu fuarların önemi giderek artmakta, bu da doğal olarak çağdaş kültürümüze yeni boyutlar katmaktadır.

Kitapla okur arasındaki iletişim, yazarların katılımıyla, gerçekleştirilen imza günleriyle, sımsıcak bir ilgi bağı kurmakta, bu da kitabın okunurluğunu artırmaktadır.

1982 yılından beri ülkemizin pek çok yerinde, kitabın saygınlığını elden ele büyütmek amacıyla düzenlenen kitap fuarları, her yaştan insanın büyük ilgisiyle karşılanmakta, bu da uygarlık yolunda önemli bir olgu olarak insan yanımızı tamamlamaktadır.

Trabzon'un kültürel yaşamında ise ilk kez 1984 yılında Dilay Kültür Merkezi'nin öncülüğünde Doğu Karadeniz Kitap Fuarı gerçekleştirildi. Bu fuar çerçevesinde düzenlenen imza günlerinde, yazınımızın ünlü gülmece ustası Aziz Nesin, iki günlük bir sürede yüzlerce okuruna yapıtlarını imzaladı. Ardından Arslan Başer Kafaoğlu, Ahmet Özer, Cemal Şener, okurlarına kitaplarını imzaladılar. İlk kez gerçekleştirilen bu fuarın diğer yazarları ise Arif Damar, Refik Durbaş, Ahmet Telli, Ahmet Çakır ve Rahmi Kumaş oldular.

Yüzlerce kitabın sergilendiği fuarda, bir yandan indirimli kitap satışları sürdürülürken, diğer yandan da sanatçılar, imza günlerinin gecelerinde, okurlarıyla söyleşide bulundular. 1985 yılında da etkinliklerini sürdüren fuara bu kez Rıfat Ilgaz, Hasan Kıyafet ve Rahmi Kumaş imza günleriyle renk kattılar.

Kitap fuarının önemli bir yanını tamamlayan imza günleri, Trabzon'un kültür/sanat şamında yarınlara kalacak izler bırakan günlerdi. Daha öncelerde bireysel çabalarla gerçekleştirilen imza günleri ile tek tür yayınların okura sunulduğu İslâmi Yayınlar Fuarının yanında Dilay Kültür Merkezi'nin gerçekleştirdiği organize, gerçekten tüm okurlar üzerinde büyük coşkular uyandırdı.

Bir yandan kitap kulübü kurularak, en ücra köşelerde kalanlara bile kitap ulaştırılırken, diğer yandan da son yılların en önemli sanat etkinliği bu çabalar içinde gerçekleşti: Şiir gecesi. "Sevda Şiirleri"nin okunduğu "gece", güzeli koynunda gezdiren bir geceydi.

Kitap fuarları, imza günleri ile "şiir gecesi"ne destek olan ve üç sayıdır yaşamını sürdüren "Çözüm" adlı yayınmorganıyle de yapılan, yapılmak istenilen elden ele, dilden dile pek çok insana ulaştırılmaktadır.

Kitap fuarlarıyla, Doğu Karadenizde önemli bir girişimi başlatan Dilay Kültür Merkezinin bu çabası, kültür yaşamımızda büyük bir atılım olarak yerini almıştır.

DÖNER DURURUM AŞKLAR İÇİNDE

I Birkaç oldu göçü
Göçmen kuşların.
Okul yollarında
Beşikteki bebekler.
Değişen bir şey yok,
Hâlâ çizgi alnımda,
Göğsümde sızısın.

II Yoksun işte.
Boynum tel,
Yüreğim uzanan el boşluğa,
Döner dururum aşklar içinde.

III Anmak soluk almak,
Çiçek açmaktır düşünmek seni
Sözüm sıcağı olur günlerin
Sarar yarasını anaların.

Haşim ŞAHİN

KÜLTÜR VE SANAT OLAYLARI/HABERLER

SERGİ	
31 MART-14 NİSAN	Hürriyet Vakfı 3. Uluslararası Simavi Karikatör Yarışması sergisi **Trabzon Akbank Sanat Galerisi**
11-12 NİSAN	Fatih Lisesi Resim Sergisi **Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi**
22-30 NİSAN	Trabzon Milli Eğitim Gençlik ve Spor Md. İlkokullararası çocuk resimleri yarışması sergisi **Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi**
16 NİSAN-2 MAYIS	Mina Sanver resim sergisi **Trabzon Akbank Sanat Galerisi.**
21-30 NİSAN	Özel Köşk Lisesi resim sergisi **Trabzon İş-Sanat Galerisi**
1-15 MAYIS	Cumhuriyet Ortaokulu resim-iş sergisi **Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi,**
20-30 MAYIS	Müzeler Haftası, Fotoğraf ve eski eserler sergisi **Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi**
GÖSTERİ	
15-17 NİSAN	Fazıl Saraç Dia gösterisi **Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi**
19 NİSAN	M.Reşat Sümerkan film gösterisi **Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi**
26 NİSAN	Coşkun Kulaksızoğlu Dia gösterisi **Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi.**
KONSER	
18 NİSAN	K.Ü Güzel Sanatlar Bölümü Türk Halk ve Klâsik Türk Müziği konseri **K.Ü Atatürk Kültür ve Sanat Merkezi**
ŞENLİK	
19 NİSAN	Akçaabat-Çayırbağı (sidiksa) köyünde ilçe okullarının katıldığı bir halkoyunları yarışması yapıldı
TİYATRO	
14 NİSAN	Altan Karındaş Tiyatrosu Karım Yine Çocuk Oldu adlı 2 perdelik oyunu sergiledi. **K.Ü Atatürk Kültür ve Sanat Merkezi**
1-2 MAYIS	Devlet Tiyatroları Kurban adlı iki bölümlük oyunu Kültür Müdürlüğü Salonunda sergiledi.